

M. V.
201.

V 207

DISSERTATIO
MEDICA INAUGURALIS,
EXHIBENS
PLETHORAM

BENE ADMODUM CURARI PER
VASORUM DEPLETIONEM,

^{QUAM}
UNA CUM SEMI-CENTURIA
THEOREMATUM MEDICORUM
AUXILIO DIVINO,
SANCTORUMQUE PATRONORUM
COSMÆ & DAMIANI

EX
UNANIMI INCLYTÆ FACULTATIS MEDICÆ
SENSU
IN ALMA EOO-FRANCICA WIRCEBURGENSIUM
UNIVERSITATE

PRÆSIDE
*PRÆNOBILI, CLARISSIMO, AC EXPERIENTISSIMO
VIRO & DOMINO*

D. GEORGIO LUDOVICO HUEBER,

Philosophiæ & Medicinæ Doctore, Anatomiae & Chirurgiæ
Professore Publico & Ordinario, Reverendissimi ac Cellissimi S. R. I.
Principis, Episcopi Wirceburgensis, Franciæ Orientalis Ducis &c. &c. Consiliario,
Patrono suo ad cineres usque venerando,

Exantlatis de more rigidis Examinibus

PRO SUPREMA DOCTORATUS MEDICI LAUREA,
ANNEXISQUE PRIVILEGIIS RITE CONSEQUENDIS
Publico Eruditorum Examine submittit

AUTHOR

JOANNES JACOBUS NEYDECK, Confluentinus,

AA.LL. & Philosophiæ Baccalaureus, Medicinæ Candidatus Emeritus.

Loco & Horis consuetis Die 31. Augusti MDCCLII.

WIRCEBURGI, Typis Joan. Jac. Christoph. Kleyer, Universitatis Typographi.

REVERENDISSIMO
ET
CELSISSIMO
S. R. I. PRINCIPI
AC
DOMINO,
D. CAROLO
PHILIPPO,
D. G. EPISCOPO
WIRCEBURGENSI,
FRANCIÆ ORIENTALIS DUCI
&c. &c.

*DOMINO DOMINO SUO
CLEMENTISSIMO.*

Med. v. 201
2^{ce}

1372 466 01

REVERENDISSIME
AC
CELSISSIME
S. R. I. PRINCEPS,
DOMINE DOMINE
CLEMENTISSIME!

P*rin*cipalis Clementia TUA, Reveren-
dissime ac Celsissime Princeps! quâ li-
teras Literatosque Amplissimus Mecce-
nas fovere hætenus consuevisti, ani-
mos

mos quoque mihi addidit, exiles has pagellas
sacratīs TUIS manibus ingerendi. Ne mi-
rere, PRINCEPS CLEMENTISSIME!
quòd extraneus accedere ad Ducale solium
TUUM præsumam, cùm enim solem astro-
rum principem imitari soleas, quem non vi-
cinis tantùm torridæ Zonæ plagis lucem, be-
nignosque radios, sed remotis quoque dispen-
sare pari munificentia novimus, latè paten-
tis Clementiæ TUÆ partem aliquam dabis
peregrino, qui totus esse TUUS, totus TUIS
mancipari obsequiis enixè desiderat, rogátque.

Folia, quæ Celsissimo Nomini TUO in-
scribere audeo, Medici laboris mei primævi
fructus sunt; & verò, cuinam illos, nisi
Reverendissimæ Celsitudini TUÆ consecrem,
cujus munificis Favoribus fœcundati pullulâ-
runt.

Profectò gratiosissimâ adhucdum memoriâ
universi Medicinæ cultores repetimus Decre-
ta saluberrima, quæ in studii hujus bonum
Universitatis Herbipolensis Restaurator sa-
pientissimus sanxisti, pretiosa subsidia, quæ
studentium rationibus, commodis, utilitati-
bûsque in Anatomicis non minùs ac Chemicis
impendisti, curas tum singulares, tum per-
petuas, queis plurima inter Principalis Re-
giminis TUI negotia profectus nostros pro-
movisti hætenus, conatus potentibus Princi-
palium gratiarum stimulis animâsti. Favores
in rem Medicam tanti tamque exigui docu-
menta sunt sapientiæ & eruditionis TUÆ,
quam in subtilissimo Philosophorum Prinsipilo
quondam suspexit Moguntia, in Jurisperito
sagacissimo laudavit Herbipolis, in profundo
Theosopho Roma obstupuit, quam subjecto
modo

modo Franconia TUIS legibus gubernata
complectitur, exteræ passim gentes admiran-
tur. Nimirum sapiens Ipse cùm sis, subditos
quoque TUOS sapientes optas literatósque, ac
iis quosdam è copioso sapientiæ fonte (quem
totum contines) velut rivulos communicatos
cupis.

Quare patere, REVERENDISSIME
ac CÆLSISSIME PRINCEPS! ut gra-
tiam, quâ beare alios iteratâ jam vice digna-
bâre, meis quoque pagellis exorem, inde fe-
licitatem non mediocrem consecutus, si gra-
tiosissimo eas annutu comprobaveris. Mate-
riem de Plethoræ providâ per actualement vasorum
depletionem curatione pertractant, quan-
tum ego quidem assequor, vitæ humanæ per-
utilem. Faxint Superi, ut, quam in aliis
operâ nostrâ incolumem volumus pretiosam vi-
tam,

tam, ea in TE nullis unquam morborum in-
sultibus labefactata, largis verò desuper be-
nedictionibus cumulata perennet. Ita de-
mississimè vovet

REVERENDISSIMÆ
CELSITUDINIS
TUÆ

Servorum infimus

JOANNES JACOBUS NEYDECK,
Medicinæ Candidatus Emeritus.

INGRESSUS.

PRodiit nuper hîc Wirceburgi in lucem publicam Dissertatio Medica Inauguralis Theorico-Practica, exhibens Plethoram malè curari per Inediam. Bipartita hæc Dissertatio primò docebat, quid esset Plethora, & quotuplex illa; Hanc verè dari à parte rei; assignabat porrò, quænam illa essent, quæ ad Ejus generationem facerent; Ista, ubi semel in corpore vivo & sano ope vasorum & viscerum tum Chylopcœorum, tum Hæmatopœorum fortium, ex assumptis blandis majorem Chyli sanguinisque boni copiam præbentibus nata, quomodo imposterum sustentaretur, augmentareturque; iterum quòd, quanquam de Plethorâ ex suis causis generatâ & sustentatâ dici, forsân & concedi posset, sub actuali Ejusdem præsentîâ qualemcunque sanitatem adhucdum adesse posse, & illud tamen inficias iri nequaquam debeat, statum ejusmodi Plethoricum periculosum admodùm esse, cùm, ubi quæcunque causa movens Ipsi accesserit, non possent non insequi in

A corpore

corpore vivo pessimi effectus, qui, sicut penè multi sunt, & varii, ita plurimis, iisque gravissimis morbis portam aperirent latissimam. Tandem & secundò Dissertatio ista solidissimorum argumentorum robore non minùs, quàm Medicorum longè famosissimorum in genere, Ipsius autem magni HIPPOCRATIS in specie auctoritate contra HELMONTIUM, ERASISTRATUM & WALLÆUM, horùmq; sectatores satis evicit, Plethoram fonticam redditam malè omninò curari per Inediam, quam Ipsi subintelligebant, strictè talem. Doctrinam hanc non inanibus speculationibus, aut quibuscunque subsumptionibus ac deductionibus superstructam, sed experientiæ planè consonam, & cum phænomenis morborum à Plethorâ ortorum practicis undequaque connexam, atque ad rationalem eorum Therapiam prorsus accommodatam esse, quemadmodum quivis æquus rerum arbiter facilè unà mecum judicabit, ita, dum mihi pro Specimine Inaugurali brevis quædam Dissertatio ex obligatione concinnanda esset, operæ pretium ducebam, si doctæ hujus pertractationis continuationem præsumens assignarem, quomodo Plethora nunc noxia facta, atque ex suis causis probè cognita, per actualem vasorum depletionem benè admodùm curari valeret. Tu interim, benevole Lector! conatibus
hisce meis arride, mihiq; talia scribenti
favens, vale.

DISSER-

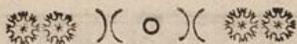

DISSERTATIONIS MEDICÆ INAUGURALIS
THEORICO - PRACTICÆ
EXHIBENTIS
PLETHORAM BENE ADMODUM
CURARI PER VASORUM
DEPLETIONEM.

CAPUT I.

§. I.

DUplex est scopus, ad quem universa Artis Machao-
niæ præcepta collimant; cujus alter Præservato-
rius, Curatorius alter audit: Prior ille sicut unicè
& præcipuè intendit sub actuali sanitatis (quâ inter
bona corporalia mortalium generi nihil aut majus
exoptari forsan potest, aut præstantius) præsentia morbos
in temperie, tanquam in semine latitantes, & ab accedente
causâ movente facillimè excitandos præcavendo, sicque vi-

tam à morbis immunem servando disponere queat ad longævitatē; ita Posterior Hic totis viribus eò allaborat, ut in his, qui à statu sano recedentes ægri facti, vires vitæ superstitis conservando, causas morbificas tollendo, ipsum morbum auferendo, ac denique præsentis morbi effectus vel mitigando, vel planè abigendo, sanitatem, quantum in Artis Medicæ potestate est, restituere valeat.

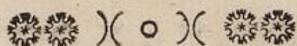
§. II.

Totus verò hic scopus ut feliciter obtineatur, necessaria sunt instrumenta quædam, Auxiliorum, Juvantium, Remediorum aut Medicamentorum nomine passim venientia, quorum judiciosâ selectione, doctâ adaptatione, peritâ certo ordine, convenienti tempore, debitâ dosi, applicatione effici demum debet, ut præsens vita sana conservari, labefactata autem restaurari possit.

§. III.

Auxilia five Juvantia talia ex triplici (prout Scholæ Medicæ loqui solent) fonte, Diætetico scilicet, Chirurgico & Pharmaceutico hauriri debere, nemini non Medicorum Practicorum notum est & perspectum. An, quid & quantum ad Plethoræ simplicis tam præservationem, quàm Eiusdem per rarefactionem ac motum fonticæ redditæ curationem fons Diæteticus & Pharmaceuticus contribuant, nolim in præsentis inquirere, sed illud solùm annuere mihi hic animo sedet, quòd pro utroque hoc scopo feliciter obtinendo citiora æquè ac certiora auxilia ex fonte Chirurgico desumantur.

§. IV.

§. IV.

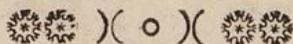
DE Chirurgiâ illud per quandam velut Parenthesin memorandum venit, quòd, sicut Illam antiquitate gloriosam, ita & activitate pluribus in casibus usque victoriosam fuisse, prisca Scriptorum monumenta referant.

§. V.

AC primò quidem antiquitatem Chirurgiæ quod concernit, præterquàm quòd Hanc Ipsam primam & antiquissimam Medicinæ Practicæ partem fuisse, in ipso Præfationis suæ exordio expressis verbis **CELSUS** memoret, id ipsum facilem etiam insuper assensum meretur; Enim verò, cum primi hominum parùm vestiti nudi propemodùm incederent, tuguriola atque antra incolerent, verosimiliter omninò putandum, eos plurimis externis corporis injuriis vixisse expositos, dum econtrà sub antiquâ illâ victûs ac morum simplicitate affectus interni non tam frequenter obvenirent, obvenientes autem forsàn tam ob causarum internarum, quàm remediorum Pharmaceuticorum tunc temporis ignorantiam medelam difficiliùs admitterent, læsiones verò auxilium Chirurgicum exposcentes, utpote sensibus externis magis obviæ non tantùm indicationem auxilii, sed & applicationem remedii promptiùs aperirent.

§. VI.

VERùm ut porrò ac secundò nemini non ocyùs patefcatur, quantæ virtutis & efficacæ sit nobilissima hæc Medicinæ Practicæ pars Chirurgia, legamus tantùm Medicorum facilè Principem **HIPPOCRATEM** in Libris suis Aphoristicis, in specie autem in Sect. VIII. Aphor. VI. dilucidè ita

scribentem : *Quoscumque morbos medicamenta non sanant, ferrum sanat; quos ferrum non sanat, ignis sanat; quos verò ignis non sanat, hos sanari non posse putato, vel hos incurabiles existimare oportet.*

O Artem longè efficacissimam, quæ juxta Magni Hujus Medicinæ Statoris, dicam, an Restauratoris testimonium multiplici experientiâ corroboratum ea corporis vivi mala, quæ, dum satis rebellia sunt, & adeò sæpè refractaria, ut nec exactissimæ Diætæ, nec selectissimorum licet Pharmaceuticorum remediorum usu debellari aut superari possunt, demum ope suâ curare, si tamen curabilia sint, potens enunciatur. En! quomodo, dum præpotentis Chirurgiæ prærogativam deprædicare præsumo, non tam metuendum habeam, ne quid comminiscar precarii, quàm ne quid prætermittam necessarii.

§. VII.

AD debitos calles, à quibus paulisper digressus fuisse, forsitan cuidam videri possem, revertor, nimirum ad Plethoram benè admodum (prout in fronte Dissertationis hujus meæ præfixi) curandam per actualem sanguinis superflui depletionem.

Hoc ipsum ut absque ullis verborum ambagibus mox faciliùs evincam & feliciùs, illud solùm memorâsse juvabit, quòd Therapevta nunquam citiùs, tutiùs ac jucundiùs morbos à Plethorâ oriundos aut præservet, aut curet, quàm si Naturæ, sive (ut RRbus loqui placet) vis vitæ superstitis methodum, quâ Illa hos ipsos vel præservare, vel curare consuevit, exactè imitetur. Jam verò quis Medicorum Practicorum non novit, productos à Plethorâ rarefactâ morbos etiam gravissimos per subsequas hæmorrhagias spontaneas toties levatos fuisse, sanatosque.

§. VIII.

§. VIII.

TRia autem sunt loca solenniora, per quæ sanguinem superfluum frequentius ab ipsâ vi vitæ superstitis avocraticè, & cum alleviatorio quodam effectu excerni observamus, nimirum nares, orificium intestini recti, & uterus.

Variant tamen hæc ipsa loca pro variâ variarum ætatum & sexûs conditione, adeò, ut nonnisi in certis ætatibus, in certo sexu alteram præ alterâ fieri experiamur.

§. IX.

Sic, quæ annis pueritiæ, & ex parte adolescentiæ contingit excretio hæmorrhagica, fit ex naribus, per quam actualem sanguinis quidem boni, sed superflui & rarefacti excretionem dolores capitis, sive Cephalalgiam sanguineam, rubores & inflammationes oculorum, aurium quoque, faucium atque dentium similiter dolorifica & inflammatoria pathemata, ulcerationes capitis, apostematodes glandularum circa, aut retrò aures affectus, & reliqua mala ætatibus hisce familiaria à Plethorâ tamen oriunda vel præservari, vel notabiliter mitigari ferè indies constat.

§. X.

Virilis ætas, ea nempe, in quâ sanguis abundans est & superfluus, an non ad hæmorrhoides propiùs inclinât externas & internas? Internarum si eruptio moderata fiat, atque procedat ordinata, an non accusata hucusque tormina colica, varias alvi modò adstrictiones, modò fluxiones, hepatis & lienis infarctus, tussim hypochondriacam, & aliarum plurimarum molestiarum ac difficultatum ulteriorem
pro-

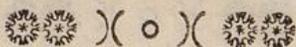
proventum æquè ac sensum successivè sive imminui, sive tolli accurata observatio docet?

Quibus verò per externas hæmorrhoides contingit eruptio, an non sub & post debitum ac rectum earum progressum, dolores, de quibus antea multum conquerebantur, dorsales, lumbares ac Ischiaticos, femorum & crurum stupores, sensibilissimos ani tenesmos & pruritus, similesque plures molestias aut plurimum mitigari, aut planè terminari non infrequenter audimus.

§. XI.

Luculentissimum præ omnibus de veritate incumbentis mihi probationis specimen præbent hæmorrhagiæ uterinæ mulierum, ad quas sicuti scemellæ intra certos annorum terminos constitutæ totâ suâ naturâ destinatæ sunt, ita, quando hæ legitimè ac placidè pro- & succedunt, bonâ plerumque, cæteris paribus, sanitate fruuntur; sicubi verò & vicissim earum aut tardationem, aut inordinationem, tantò magis autem suppressionem, vel ob præpeditam viarum libertatem, vel ob sanguinis immobilitatem, vel alias quas-cunque causas præmaturè incurrunt, an non dolores tensivos, pressorios, lancinantes ac æstuantes, spasmos, affectus hystericos, molimina hæmoptoica, cruoris vomibunda, pathemata hypochondriaca, subinde etiam planè deliria hypochondriaco-melancholica, anxia, meticulosa, infidiarum, carcerum, tenebrarum, & funestarum mortis violentæ subeundæ periclitationum formidine plena, Chlorosin, Cachexiam, imò Ascitem seriùs ocyùs insequi, multiplicis experientiæ suffragio convicti novimus?

§. XII.

§. XII.

QUòd ea, quæ hucusque de hæmorrhagiis spontaneis pro variâ ætatum ac sexûs conditione, stante & prædominante Plethorâ spontè cum euphoriâ, sive alleviatorio effectû subsequenter recensita sunt, verè & constanter ita se habeant, ulterius dispalescit ex hæmorrhagiis arbitrariis, artificialibus nempe sanguinis emissionibus temerè etiam inconsultèque non rarè primùm susceptis, quarum si qualiscunque consuetudo inducta fuerit, postmodùm verò neglectus fiat, non solum facilè deinceps pathemata antea memorata ingruunt, sed etiam post longioris sæpè temporis intervallum tandem talia consequuntur, nisi fortè interim vel per agiliorem vitæ methodum in viris, vel per fœtuum gestationes, vel per lochialia puerperarum purgamenta, vel denique per hæmorrhagias vicarias, per hæmorrhoides, varices aut nares in fœminis prædominanti Plethoræ detractum fuerit.

En rationem, quare HIPPOCRATES Sect. V. Aphor. XXXIII. pronunciet, *Menstruis deficientibus sanguinem è naribus fluere bonum esse.* Item ecur Hic Ipse Auctor pergat Sect. VI. Aphor. XXI. scribere: *In insanientibus si varices vel hæmorrhoides supervenerint, insanie solutio.*

§. XIII.

QUOD si itaque, ubi sanguinis boni abundantia præsto est, sanitati seriùs ocys præjudicium afferens & noxam, consultam, imò necessariam esse ejusdem diminutionem, non tantùm sana ratio dicet, sed & hanc optimè fieri immediatâ sanguinis superflui exoneratione Ipsa Natura optima morborum tam imminentium, quàm præsentium Medicatrix per hæmorrhagias spontaneas in locis suprâ memoratis optimo

B

cum

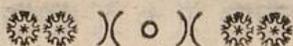
cum successu contingentes satis superque commonstret, quidni Medicus Practicus ad doctam Ipsius Naturæ (cujus Ille Minister passim audit) imitationem, ubi Plethoram fecundam illam plurimorum, eorumque gravissimorum morborum matrem & architectam ex suis signis præsentem adesse cognoverit, Naturam autem ob causas mox antea assignatas in spontaneâ sanguinis copiâ peccantis exoneratione vel præpeditam, vel impotentem adverterit, per vicariam artificialem sanguinis abundantis imminutionem morbos à Plethorâ oriundos vel imminentes præservare, vel actu præfentes curare, sicque non tantum veri Naturæ Ministri, sed & docti ac prudentis, nimirum juxta rectam rationem, faciem præferente Naturâ, operantis, & ita curas suas in notabile patientum ejusmodi emolumentum judiciosè adornantis Practici nomen ac laudem sibi comparare allaboret.

§. XIV.

Quatuor autem, quibus sanguinem superfluum immediate in corpore vivo evacuare didicerunt periti Chirurghi, per longam jamjam, si non omnem retrò annorum seriem ad nostra hæc usque tempora innotuere modi, nimirum Arteriotomia, Phlebotomia, Hirudinum sive sanguifugarum applicatio, & demum scarificatio.

§. XV.

Loquebantur equidem priorum temporum Practici, in specie Galli de quintâ insuper novâ prorsus, & hucusque insolitâ sanguinem non tantum quantitate, sed & qualitate peccantem evacuandi, alterandique Methodo, quam Transfusionem sanguinis ideò appellabant, eoquod esset artificiosa hujus liquoris è corpore sano in ægrum derivatio, sanandis

fanandis quibusdam morbis à Plethorâ compositâ ortum trahentibus vel maximè proficua, imò ad totius temperamènti immutationem, sicque ad infallibilem vitæ (prout Ipsi magnis buccis deprædicabant) in annos plurimos prolongationem sese extendens.

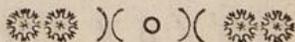
§. XVI.

JAm verò, ut novaturientes Hi remedii tam plausibilis Patroni illud, quod specularando conceperant, practican- do adimplerent, sequentes adornabant encheireses:

Ægro venam in brachio secabant, & factæ huic aper- turæ tubulum versùs cor respicientem applicabant; eodem momento in homine quoque sano venæsectionem in brachio instituebant, & aperturæ tubulum, sed versùs extremum manûs directum inferebant, tubuli autem hi debebant ita esse apaptati, ut alter alterum excipere, hócque modo san- guis è corpore sano in ægrotum derivari potuerit; in patiente conjungebant vel substituebant venæsectionem in altero brachio, ut educto sanguine vitioso sanus liquor spatium inveniret: Hanc operationem post aliquot septimanas reite- randam commendabant, & quidem eousque continuandam, donec patiens in totum esset restitutus. En Epitomen novæ hujus sanguinem superfluum imminuendi, & hunc vitiosum dextrè ac citò corrigendi encheireseos.

§. XVII.

Silento interim hïc prætereundum non est, quòd, quan- quam recens hæc Methodus multo fortassis labore exco- gitata, magno etiam conamine inchoata fuerit, tantum ta- men abfuerit, ut illa assensum, multò minùs applausum hucusque invenerit, ut potiùs edito per universam

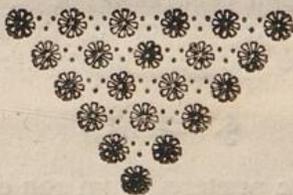
Galliam edicto Transfusio sanguinis publicè prohibetur.

§. XVIII.

NEquè id mirandum, enimverò præterquam, quòd novitiam hanc Methodum pluribus expositam esse difficultatibus atque periculis, docta ratio jamjam à priori diceret, experientia insuper à posteriori satis monstravit, quòd famosam hanc sanguinis transfusionem convulsivus, deliriosusque effectus in patientibus illis, quibus remedium hoc applicatum fuerat, subsequutus vix non semper vitæ finem fecerit.

§. XIX.

QUæ cum ita sint, de famosâ ac quintâ hæc sanguinem imminuendi, corrigendique Methodo planè præscindendum, & tantùm de quatuor illis, quorum superiùs mentionem feci, sanguinem superfluum evacuandi modis nunc porrò breviter in scribendo perendum erit.

CAPUT

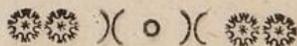
CAPUT II.
DE
ARTERIOTOMIA.

§. I.

INter Methodos Chirurgicas quantitatem sanguinis superflui immediatè, citò ac directè evacuandi primitias ab antiquis jamjam temporibus sibi vendicavit Arteriotomia; Arteriotomiæ autem nomine nihil subintelligitur aliud, quàm sectio alicujus Arteriæ; sectionem talem Veteres Medici tantò plurius æstimabant, quantò minùs largiorem certis in casibus sanguinis profusionem pertimescebant; atque hinc credibile omninò est, priorum temporum Practicis hanc ipsam satis consuetam, imò exteris etiam Gentibus & Nationibus admodùm familiarem fuisse, id quod confirmare videtur PROSPER ALPINUS, dum memorat, Ægyptiis Arteriotomiam in more positam fuisse; quin & Ipsum GALENUM, olim jam de hâc specie sanguinem superfluum evacuandi mentionem fecissè legitur.

§. II.

Quanquam autem diffitendum non sit, Arteriotomiam in actuali suâ administratione difficultatibus quibusdam, forsân & periculis expositam esse, & illud tamen etiam omninò concedendum erit, quòd Hæc Ipsa Arteriotomia à perito Artifice rectè, & sub debitis cautelis doctè administrata in affectibus illis, in quibus subitanea, simultanea, & sensibilis sanguinis quantitate ac qualitate peccantis depletio

indicatur, Ex. gr. in affectibus Apoplecticis, intellige, sanguineis, Hemiplecticis, Lethargicis, Comatosis, Phreniticis, Paraphreniticis, nec non aliis internis Capitis inflammationibus gravioribus, quin & in pertinaci Cæphalæâ, Hemicraniâ, Vertigine caducâ, Maniâ, & similibus utilitate suâ nequaquam careat.

§. III.

QUam modò Ipsi Arteriotomiæ dextrè factæ in allegatis casibus concessi vim & efficaciam, eandem non solum sanæ rationi omninò consentaneam, sed & magnâ Virorum in Praxi Medicâ longè famosissimorum Auctoritate, multiplicis experientiæ fulcro subnixâ confirmatam esse, nemo non Practicorum facilem annutum dabit & consensum.

Videatur desuper MARCUS AURELIUS SEVERINUS de efficaci Medicinâ Lib. I. Part. II. pag. XL. Item legantur HILDANUS, SCHULTETUS, BOTALLUS, TULPIUS & SCHENCKIUS in suis observationibus.

§. IV.

DUæ interim dantur Methodi Arteriotomiam administrandi, nimirum vel arteriam incidendo tantum, vel eandem planè transversim dissectando.

Incisio arteriæ damnosa admodum est, imò verò periculosa; duo autem præcipua sunt damna atque pericula, quæ arteriam aliquam incisam tantum, non autem totam transversim dissectam non possunt non insequi, nimirum, hæmorrhagia difficulter compescibilis, non rarò ad mortem, vel (quod frequentius fit) ad animi usque deliquium continuans, & deinde hæmorrhagiâ etiam sedatâ à cedente tenuitate cicatricis Aneurisma.

§. V.

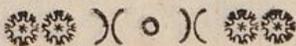
§. V.

A Ssignatorum horum damnorum & periculorum primum contingit, dum factâ arteriæ incisione recedentibus à se mutuo sensim plus partibus discissis, & retrotractis fibris disunitis nequeunt incisæ arteriæ extrema retrofilire, & se recondere sub partibus vicinis (obstant enim fibræ adhuc integræ, sibi que cohærentes) Ergò nec fibræ orbiculares sic poterunt contrahi, ut arteriæ incisæ vulnus claudatur; Igitur perget sanguis, si non ad mortem, ad summam tamen debilitatem usque effluere, idque tantò certius, quantò magis novimus, quòd in arteriâ incisâ resistentia ferè nulla, in reliquis autem vasis adhuc integris hæc eadem magna satis fit. En! quomodò ex simplici arteriæ incisione hæmorrhagia difficulter compescibilis oriatur.

§. VI.

D Amnorum & periculorum alterum ac secundum, quòd arteria incisâ tantùm involvit, est metus Aneurismatis secuturi, quod tunc sine dubio emerget, quando in parte arteriæ incisæ incipiet quasi rudimentum fieri cicatriculæ cujusdam, per quam quidem continget, ut effluxus sanguinis nunc debili aded ipsius cordis vi moti compescatur; verùm, postquam ipsius patientis antea ita per incisionem arteriæ, & hanc subsequam hæmorrhagiam enormem nimum debilitati vires nunc successivè redire, sicque sanguis arteriosus majori cordis impetu & impulsu moveri ceperit, locus hic incisæ arteriæ debiliior manens, quàm est ejus reliqua pars integra, à sanguine arteriam vehementer distendente magis dilatatus, protuberabit, faciens Aneurisma, sive arteriæ in parte incisâ dilatationem, cum arteria incisâ in hoc loco non amplius maneat æquabilis conicus canalis, sed in saccum extendatur.

§. VII.

§. VII.

Totum hoc ut Artis peritus facillè intelligat, nec Oedipo, nec Hariolo hìc opus erit, si tantùm recogitet, quòd arteriarum amplitudo pendeat à duabus præcipuè causis, nempe à vi, quâ sanguis corde pulsus dilatari nititur arterias, & à resistentiâ laterum ipsarum arteriarum. Jam verò, si hæc arteriarum amplitudo mensuretur ratione compositâ ex ratione directâ impetûs sanguinis impulsî, & ex ratione inversâ resistentiæ laterum, evidentissimè mox patebit, quòd post factam arteriæ incisionem hâc debiliore redditâ in quâdam sui parte, ibidem necessariò plùs extendi debeat, & , cùm per hanc ipsam extensionem diutiùs persistentem magis semper magisque adhuc debilitetur arteriæ talis, in qua incisio facta fuit, locus, ratio in promptu est, unde ingentes adeò tumores Aneurismatici, quales attenti Auctores toties factos fuisse observârunt, suos duxerint natales: subsequenter autem tumores ejusmodi Aneurismatici tantò certius, si arteriæ nunc incisæ debita compressio aut neglecta, aut non sufficienter & ritè peracta fuerit, sic námque tantum aberit, ut arteria læsa consolidari queat, ut potiùs per impetum sanguinis arteriam singulis cordis ictibus distendentis non possit non Aneurisma insequi, quale quid fieri vel maximè observamus, dum infausto casu in flexurâ cubiti unâ cum venâ pertunditur arteria proximè adjacens, nec tamen idoneâ pressione vulnus arteriæ firmatum fuit.

§. VIII.

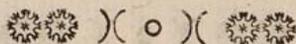
Neutrum verò horum incommodorum atque periculorum metuendum erit ab alterâ illâ & secundâ Arteriotomen celebrandi Methodo, quando scilicet certis in casibus arteria quædam non nimis magna, nec cordi admodùm pro-

propinqua omninò transversim dissecta fuerit : Imprimis namque nullus metus est hæmorrhagiæ incompefcibilis ; cùm , ubi arteria à perito Chirurgo omninò transversim dissecta fuerit , hæc ad utramque partem retrosiliens , se séque inter vicinas firmas partes molles recondens sibimet obturaculo sit.

Nec est , cur desuper aliquis multùm scrupuletur ; Enimverò quis in principiis Anatomicis & Physiologicis ritè fundatus ignorat , quòd , dum sânguis ipsius cordis vi & impulsu in arterias successivè semper angustiores redditas pellitur , in latera arteriarum incurrens illa ab axi canalıs removeat , sicque earundem capacitatem adaugendo , eas tantò plùs , cæteris paribus , dilatat , quantò major est resistentia circa fines arteriarum ; factæ huic arteriarum dilatationi resistunt fibræ illarum musculosæ orbiculares tali vi , ut denudò contrahantur in priorem dimensionem suam eo ipso momento , quo impellens cordis vis remittit.

Postquam igitur per arteriam planè ac integrè transversim dissectam notabilis copia sânguinis effluxerit , debilitatis inde vitæ superstitis viribus minuetur resistentia sânguinis à corde impulsı imperus , sicque primâ ac principali causâ dilatationis arteriæ imminutâ prævalebit fibrarum orbicularium vis , per quam omni momento arteria discissa contrahetur , & ita sensim claudetur , hocque fiet eò citiùs , cùm fibræ longitudinales ob easdem causas plùs contractæ longitudinem arteriæ incisæ breviorē faciant ; unde extrema arteriæ plenariè dissectæ retrosilient , & inter vicinas partes solidas sese recondentia harum mole ac pondere plùs adhuc comprimentur , ac compressa angustabuntur.

En ! ex quibus fundamentis rectè concludatur , statuatürque , quòd à plenariâ dissectione arteriæ alicujus , quæ nec nimis magna est , nec cordi admodùm propinqua , hæmorrhagia incompefcibilis neutiquam formidanda veniat.

§. IX.

DEinde etiam ac secundò planè non est metuendum Aneurisma.

Duplicem ipsius Aneurismatis speciem longo jam tempore statuere Medici & Chirurghi, Cujus alteram Aneurisma verum, alteram spurium vocabant.

Aneurisma verum tunc audiebat, quando tunicæ arteriæ exteriores, illasâ interiori, punctæ, incisæ, tusæ, distractæ aut erosæ impetu sanguinis appulsi ita dilatabantur, ut saccum formarent nunc majorem, nunc minorem, qui callosos parietes successivè accipiens pulsabat, colore rubello splendebat, compressus ferè evanescebat, laxatus redibat, arteriam suam multùm ampliabat, sicque vicina vasa comprimendo hæc angustabat.

Recentiores Medici æquè ac Chirurghi (postquam Ipsis ex Anatomicis probè constaret, arterias tunicas habere satis respectivè crassas, quarum exterior & prima plerumque communis membranæ cavum corporis, per quod arteria pergit, investientis propago esse censetur, secunda autem huic subjacens cellulosa, per quam vasa plurima arteriarum nutritioni famulantia decurrunt, cui tertia glandulosa dicta supponitur, forsan prioris pars, quarta, quæ sequitur, muscularis est, crassa & fortis, in plures lamellas divisibilis, fibris constans orbicularibus; ultima denique, quæ internum arteriæ cavum constituit, tenuis admodùm est, ex fibris longitudinalibus conflata) retinuere hoc nomen Aneurismatis veri eò libentiùs, quò magis scirent, quòd, dum sanguis vi cordis in arterias in statu naturali semper plenas pellitur, hæ per totum suè ambitum dilatentur æquabiliter, cui dilatationi postmodùm resistit robur tunicarum arterias constituentium, unde fit, ut remittente cordis actione impulsivâ per vim fibrarum, præcipuè orbicularum denuò arteriæ contrahantur in priorem suam dimensionem.

Quòd si

Quòd si igitur in arteriâ quâdam tunicæ ejusdem exte-
riores, illasâ tamen manente interiore, à suâ cohæsi-
one per puncti-
onem, incisionem, tusionem, distractionem aut ero-
sionem separatae, fibræque ejus, imprimis, orbiculares dis-
unitæ fuerint, minuetur resistentia laterum, & cum inte-
rim causa distendens eadem maneat, in illo loco, in quo tu-
nicæ arteriæ exteriores, non tactâ interiore, punctæ, inci-
sæ, tulsæ, distractæ, erosæve sunt, dilatabitur arteria, mu-
tabitur æquabilis figura canalis conici, expandetur locus ille
debilitatus in saccum, & fiet ita Aneurisma verum, propriâ
vocabuli vi simplicem arteriæ dilatationem denotans.

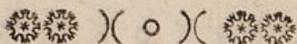
A factâ plenariâ arteriæ cujusdam in transversum disse-
ctione Aneurisma tale, quod hucusque descripsi, verum,
nullo modo oriri posse, quivis æquus rerum arbiter tantò
promptiùs judicabit, quantò magis noverit, illud solùm
Aneurismatis veri causam esse, quod cohæsi-
onem tunica-
rum in quodam tantùm arteriæ loco minuit.

Igitur perpetim verum manet, quòd integra arteriæ in
transversum dissectio Aneurismatis hujus veri metum neuti-
quam incutiat, id quod paucis mihi probandum erat, &
demonstrandum.

§. X.

PErscrutemur nunc ulteriùs, an post factam integrè in
transversum arteriæ dissectionem nihil emergat, unde
Aneurismatis, si non veri, saltem tamen spurii timor aut in-
gruat, aut immineat.

Per Aneurisma spurium intelligunt passim Pathologi ta-
lem arteriæ statum præternaturalem, in quo ruptis simul
omnibus tunicis arteriam constituentibus contentus hucus-
que in his sanguis in partes vicinas effusus, neque tamen
exeuns illas distendit, unde collectio fit extravasati cruoris

continuò aucta, mollis, vix pulsans, livida, compressu vix evanescens, brevì putrescens, & gangrænam vicinorum faciens.

Ergò Aneurisma spurium tunc fit, si arteria quædam ita læsa fuerit, ut solutâ cohæsione laterum contentus in arteriæ cavo sanguis effundatur quidem, sed tamen cute integrâ manente, vel ejus vulnere per pinguedinem aut sanguinem coagulatum occluso coërceatur effusus ex arteriâ sanguis, qui viam in panniculo adiposo sibi faciens hunc replere, & in maximum subinde tumorem attollere assolet; id quod etiam haud difficulter conceptibile est, si quis perpendat, quòd sanguine per arteriam hoc modo ruptam continuò expulso distendens moles eousque adaugeri pergat, donec vel cutis cedere amplius non possit, vel vicinæ partes ulteriores sanguinis effusi in panniculo adiposo collectionem præpediant, vel coagulati sanguinis thrombus læfæ arteriæ aperturam præcludat.

En! unde factum, quòd post validas contusiones magni tales tumores subinde orti, lividi, imò sæpè nigri à sanguine extravasato per cutim transparente ab Auctoribus hic & tunc observati fuerint.

Magnus Noster GALENUS de Aneurismate mentionem faciens, Cap. II. de tumoribus præter naturam de Aneurismate spurio sic scribit: *Arteriæ autem apertæ affectus Aneurisma vocatur, fit autem, quum illâ vulneratâ ad cicatricem quidem pervenit circumposita cutis, manet tamen vulnus arteriæ nec coëuntis, nec cicatrice obductæ, nec carne obturatæ.*

Intelligit ex his, opinor, satis Benevolus Lector, quòd, sicuti causâ Aneurismatis spurii poterit esse, quidquid continuitatem canalisi arteriosi solvit, salvâ interim manente cute, vel sic obturato cutis, si quod adsit, vulnere, ut sanguinis libero exitu prohibito, in cellulosam tunicam hic aggestus tumore distendat partes vicinas; ita præcipui

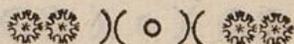
pui Aneurismatis spurii effectus sint, quòd effusus hoc modo sanguis aliena loca occupans mole suâ vicinarum partium liberum exercitium præpediat, ac tandem ulteriori morâ corruptus talem acquirat acrimoniam, quâ inflammationes, gangrænæ & erosiones pessimæ fiant: Quanquam tamen negandum hîc non sit, quòd, si aëris accessus prohibeatur, per notabile tempus effusus talis sanguis in corpore vivo possit manere, quin effectus ejusmodi deleterios producat, præsertim, ubi interim talia applicata fuerint, quæ putredini resistere valent.

§. XI.

Profectò, si quis ea omnia ac singula, quæ hucusque de utrâque Aneurismatis specie fusiùs assignavi, ritè perpenderit, nullus dubitare ausim, quin facilè mecum eò consenserit, quòd in arteriâ quâdam integrè in transversum discissâ tantum absit, ut aliquod Aneurisma pertimescendum veniat, ut potiùs per talem operationem dextrè factam omnis Aneurismatis utriusque formido procul abigatur.

§. XII.

Igitur, putem, nemo ultrâ facilè mirabitur, quòd hodierni Medici æquè ac Chirurghi, quibus exactissima corporis humani, partiùmque illud constituentium structura ac fabrica ex Anatomicis probè perspecta est, quique in solidis principiis Mechanicis doctè fundati sunt, in casibus illis, in quibus Arteriotomia præ aliis sanguinem superfluum evacuandi Methodis magis indicatur, arteriæ cujusdam nec nimis magnæ, nec cordi valdè propinquæ plenariam in transversum dissectionem, rejectâ ejusdem in loco tantum quodam incisione suadere ausint, feligentes hunc in finem ple-

rumque arteriam temporalem, ubi arteria pulsans faciliùs fentiri, dissectio commodiùs fieri, &, postquam debita sanguinis copia effluxerit, compressio hujus arteriæ plenariè dissectæ ad substratam osseam cranii thecam impositâ laminâ metallicâ, adhibitóque simul debito spleniorum ac fasciarum apparatu, sic adornari, institui, firmarique potest, ut nullus vel hæmorrhagiæ incompefcibilis, vel Aneurismatis utriusque metus remaneat.

Atque hoc modo, & sub hisce cautelis, ubi instituta fuerit Arteriotome, inquit loco suprâ citato famosissimus Medicus non minùs, quàm Chirurgus SEVERINUS, gravissimos morbos aliis remediis frustrâ tentatis sæpissimè feliciter debellatos fuisse.

CAPUT III. DE PHLEBOTOMIA.

§. I.

Quemadmodùm in genere, quando nihil urget, sanguinem evacuare consultum non est, ita, si abundantia urgeat, imminutio ejusdem omninò indicatur.

Frequentissimus, hodièque usitatissimus sanguinem superfluum evacuandi modus est Phlebotomia, sive Venæsectio.

In hâc sanguinem abundantem detrahendi arte Chineses exercitatissimos æquè ac scrupulosissimos fuisse, refert KLEYERUS in suâ Medicinâ Clinicâ.

Ho-

Hodiernis temporibus, cùm mysterium Circulationis, vel (strictius loquendo) circuitus sanguinis nemini non Medicorum notissimum sit, non immeritò quidem scrupulosus ille ac secundarius venarum nunc Hepaticæ, nunc Basilicæ &c. secundarum selectus, quem quidam cæteroquin tanto-perè recommendabant, rejicitur; habet tamen interim, uti ex Mechanicis principiis à priori, ita ab experientiâ à posteriori constat, in actuali Ipsius Phlebotomiæ administratione utilitatem quàm maximam triplex illa in secandis venis differentia à Practicis probè attendenda, nimirum

Primò ratione capacioris, aut contrà angustioris venæ, cui respondet amplior vel arctior ejusdem apertio.

Secundò ratione venarum in superioribus aut inferioribus corporis partibus secundarum.

Tertiò denique ratione ipsius temporis adornandæ venæsectionis.

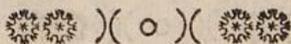
§. II.

Sic primò novimus, quòd capacioris, vel contrà angustioris venæ apertio inferat velociorem, aut vicissim tardiorè sive minorem alterationem, ad quam etiam juvat, multùmque contribuit factæ ipsius aperturæ capacitas, hæc namque si latior fuerit, etiam in angustiore respectivè venâ tantum sanguinis unâ mensurâ temporis effluere observamus, quantum per arctiorem in vase, licèt paulò majore experimur.

§. III.

Quanti autem secundò Medici Practici interfit probè nôsse, an in superioribus, an in inferioribus corporis partibus secanda sit vena, ex eo solo mox dispalescit, quòd pro variâ in partibus variis factâ venæsectione varius etiam, & non idem sequatur effectus, sed longè alius.

Sic

Sic quem Practicorum latet, quòd, si in negotio hæmorrhoidali aut neglecto, aut iusto parcius procedente, aut planè suppresso, similiter etiam in mensium ac lochiorum fluxu eodem modo peccante sanguis in superioribus corporis partibus, in debitâ quamvis quantitate perperam emissus fuerit, pessimi insequantur effectus, totum intentæ curationis negotium disturbantes, pervertentésque, quod utique factum non fuisset, si vena in partibus inferioribus secta fuisset.

En! quàm evidens sit, & velut palpabile, plurimi interesse Therapevtæ, ut noscat, quibusnam in partibus instituenda veniat Phlebotomia.

§. IV.

TAndem etiam ac tertio in administrandâ venæsectione respectus est habendus ad tempus: Quis enim, amabo! prudentum Practicorum facilè suaferit, ut in morbo aliquo, Ex. gr. acuto sub ejus statu venæsectio fieret, nisi fortassisurgens necessitas id specialissimè juberet. Item quis eò temeritatis ac audaciæ devenerit, ut in ipso convulsionum, spasmodorum, motuum epilepticorum, passionum hysteriarum & similibus paroxysmo ac exacerbatione venam secandam esse statueret.

En! quare meritò, quando vena secanda est, respectus habendus sit ad tempus.

§. V.

Usum sive finem, qui per Phlebotomiam intenditur, triplicem passim statuunt Auctores, nimirum
Primò simpliciter evacuatorium, quando absque ullo alio respectu ad Plethoram tantùm imminuendam Phlebotomia instituitur.
Secundò

Secundò Derivatorium, ubi in viciniâ partis affectæ vena secatur, sic Ex. gr. in anginâ raninas secant, Peripneumoniam per venæsectiones in brachio subveniunt &c.

Tertiò Revulsorium, quando vena in partibus magis remotis secatur, ita Ex. gr. si nimius raptus sanguinis (ut cum GALENO & BOERHAAVIO loquar) sit, urgeátque ad Caput, obstructis partibus inferioribus, quale quid in melancholicis, hypochondriacis, ac maniacis non infrequenter fieri assolet, in pede vena inciditur; cùm vicissim in excessivo mensium, lochiorum & hæmorrhoidum fluxu, cæteris paribus, venæsectio in brachio benè admodum instituat.

§. VI.

QUæ in ipsâ Phlebotomiâ feliciter absolvendâ observandæ veniunt encheireses & cautelæ, potiores ferè erunt sequentes:

Prima. Quando Chirurgus instrumentarius Phlebotomiam actualiter præsumere cogitat, eligat pro hoc negotio venam magis apparentem, aut reddat hanc talem partim ligaturâ, partim calore, in brachiis quidem fricatorio, in pedibus verò lavatorio; dijudicet etiam in illis, qui teneriora habent vasa, horum conspuitatem, quatenus à solâ spissitudine cutis superstratæ, aut propriâ ipsorummet elevatione pendet, ubi quidem molliter carnosus personis, quas vulgò sanguineas appellant, ob exilitatem vasorum, & adhuc laritationem sub pinguedine operosum fati & anceps est, venæsectionem instituere, nisi in talibus locis, ubi minùs rectæ & involutæ jacent venæ, quale quid plerumque contingit in medianâ, aliisque.

Secunda. Artifex instrumenta adhibeat acutissima, sive lanceola sit, sive punctorium illud instrumentum, quod hodie einen Schnäpper vocant; prætereà autem talia instru-

D

menta

menta ita affebrè in suâ acie acuata esse debent, ut extremas tenerrima quidem sit & acutissima, mox tamen paulò crassior existat, quo fit, ut præcaveatur nimis prompta fractura aut incurvatio acuminis, daß es sich nicht umblege.

Tertia. Lanceolâ si utatur Chirurgus, apicem, ubi semel immerfit, non sustollat, sed potius in directum antrorsum eundem placidè promovendo sufficientem aperturam perficiat, cæteroquin namque exquisitus sensus doloris facillè sequitur.

Quarta. Caveatur maximoperè, ne instrumentis, quibus brevè antè contagioso aliquo morbo (sive chronicus is sit, sive acutus) laborantium venæ apertæ sunt, alii etiam contrectentur, priusquàm illa sollicitè & diligenter detergata fuerint.

Quinta. Attendat prætereà, quisquis Phlebotomiam administrare præsumpserit, ne per fortiores ac simultaneam puncturam, aut importunioris instrumenti secantis intrusionem non tantùm venam, quam secare animus erat, perdat, sed & substratam fortè arteriam graviter lædat, unde hæmorrhagiam enormem, aut Aneurisma sequi necessum est; pariter etiam operæ pretium omninò erit, priusquàm vena secetur, ut iteratis vicibus probè exploretur, an non Aponevrosi super venam secandam extensâ ejusdem sectionem hoc in loco prohibeat, cautelâ namque hæc neglectâ, si nihilominus venæsectio hic facta fuerit, pessimis symptomatibus ansa suppeditabitur certissima.

Sexta. Post factam ritè ac feliciter Phlebotomiam quemadmodùm venæ deligatione opus est, ita hæc non fiat nimis strictè, cæteroquin metuendum erit, ne, idque præcipuè in personis carnosioribus sanguineis ecchymosis facillè sequatur, cui tamen, ubi fortassis hæc secuta fuerit, per decocta ex rad. Ireos flor. Symph. Sigill. Salom. Bryon. Herb. Hyssop. Geran. Chærefol. Agrimon. Alchymill. florifar-

rosar. & similibus constantia: Item per spiritum vini camphoratum & crocatum &c. &c. ocyus subveniendum erit.

Septima. Cui lecta est vena, si in animi deliquium (quale quid in subjectis delicatioribus, sensilioribusque, vel maximè verò in his, quæ Hæmophoba sunt & dicuntur, non infrequenter, quanquam moderata tantum sanguinis quantitas emissa fuerit, fieri observamus) incidat, in pavementum supinus reponatur, & admoveatur naribus acetum vel simplex, vel Medicatum, Ex. gr. Lavendulatum, Ruthaceum, &c. sive, quæ ad manus mox omnium habetur, optimæ etiam insuper efficaciam est, aspergatur in faciem aqua frigida, per cujus asperionem venæ, utpote quas in superficie corporis positas esse novimus, contractæ contentum sanguinem suum versus cor derivabunt, hoc autem sic irritatum contrahetur, & ita citò ad se redibit patiens Phlebotizans.

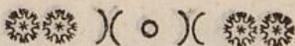
CAPUT IV.

DE HIRUDINUM APPLICATIONE.

§. I.

Tertius modus ventilandi Plethoram, sive educendi sanguinem superfluum succedit per Hirudinum sive sanguisugarum applicationem.

Hirudines, sive sanguisugæ non adedò ignota animalcula (vel prout vulgus loqui amat) insecta sunt, partim in ipso mari, partim in aquis dulcibus, præsertim verò stagnantibus & quiescentibus reperibilia; differunt interim in genere inter se, quòd marina magnitudine non tantum, sed & ipsa

sui figurâ à palustribus planè distincta appareant, sicut id-
ipsum apud ALDROVANDUM pluribus legendum est.

§. II.

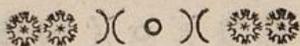
UNde Hirudines nomen hoc suum nactæ sint ac mutua-
tæ, an ab adhærendo, utrùm (quale quid plurimi Au-
ctorum avidè contendunt, defenduntque) à sugendo, non
adeò magni interesse videtur, sufficiat potiùs nôsse, quòd
Hirudines à Latinis sanguisugæ appellentur, æquè ac no-
men βδέλλα apud Græcos ab ipsâ sui indole, nimirum
sanguinis suctione animalculis hisce impositum esse, plausi-
bilior sit opinio.

§. III.

Illud veriùs de Hirudinibus affirmari, statuìque potest,
quòd sint animalcula reptilia, eoque ipso vermium classi
à quibusdam accenseri solita, oblonga, sed non æquè rotun-
da, quàm potiùs compressa sive lata, transversis lineis in-
terstinctâ, capitulo latiusculo, & ore subrotundo, ac veluti
calloso asperoque, quod dentibus, vel (ut alii volunt) acu-
leo instructum esse scribunt. En totum, quod de Hirudi-
num prosapiâ constat.

§. IV.

CÆterùm de Hirudinibus per ipsam avtopsiâ æquè ac
experientiam compertum habemus, quòd sint animal-
cula diversæ speciei & magnitudinis, quorum alia benigna,
maligna sive virulenta alia audiunt: Benigna sunt & censentur,
quæ colorem habent viridem, & dilatè flavescentem
in dorso, in ventre autem paululùm rufescentem, ac in
aquis

aquis puris & fluviatilibus reperibilia; Maligna econtrà & vicissim dicuntur ea, quæ spectantium oculis in se exhibent colorem satis ruffum, nigricantem, aut valdè fulvum, & in dorso maculas obscure livenesscentes, in aquis stagnantibus impuris & putridis potissimùm commorantia.

§. V.

EX his ad applicationis usum talia eligere pro securiore & feliciore effectu impetrando consultum est, quæ in aquis non purè paludosis degunt, neque penitùs nigricantia aut viridescentia existunt, sed quæ dilutioris sunt coloris.

§. VI.

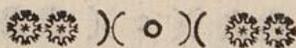
Nutriuntur hæc semel capta diutiùs in purâ fontanâ scaturiente, perpetim renovatâ, aut actu saliente, injecto subinde frustulo sanguinis vitulini, vel bubuli grumosi.

§. VII.

Aliquot intereà illorum asservari possunt per dierum duorum aut trium spatium in pyxide ligneâ vacuâ ac mundâ sine pabulo eum in finem, ut tantò avidiùs postmodùm aggrediantur, posthàc autem in suam aquam reponi ac cibari debent, cùm interim alia ad eundem usum ita præparari ac adaptari possint.

§. VIII.

ENcheirefis, quæ pro loci, cui Hirudines applicare animo sedet, adaptione adhiberi solet, non omnibus una, eadèmq; est; Alii namque partem, cui Hirudines adhæ-

rere debent, leviter prius lanceolâ aut scalpello vulnerant, ut una vel altera guttula sanguinis effluat, quæ tamen methodus, cum dolorifica ferè sit, nec hinc omnibus commoda, approbationem & applausum non invenit; Alii lac sumunt, hocque locum, ad quem Hirudines affigendæ sunt, aspergunt; Alii sese rem hanc melius facturos autumant, si in applicationis parte frictionem instituunt cum panno calido paulò asperiore ad rubefactionem usque, successivè tamen peragendam.

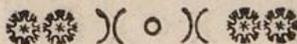
Optima autem fortassis methodus in eo consistere videtur, ut lavetur ante omnia locus per spongiam iteratis vicibus aquâ tepidâ madidam redditam, ut hoc modo olidus sudor, aliæque sordes omninò abstergantur, parsque hæc planè munda evadat.

§. IX.

DE Hirudinum suctione illud memorandum, quòd, si notabilis quædam in sanguine, aliisque ab hoc natales suos ducentibus humoribus præsto sint, Hæ difficillimè aggreddiantur; unde etiam observatio non infrequens docuit, quòd in hæmorrhoidibus cæcis tumentibus & protuberantibus duris, nisi admodum maturè, ac velut in principio applicatæ fuerint, planè non suxerint propter acrimoniam alcalinam in sanguine tali jamjam suppurascente emergentem.

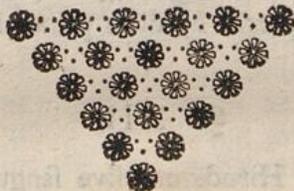
§. X.

LOca, ad quæ periti Chirurghi Hirudines applicare consuevère, vel maximè quidem variant, frequentissimum tamen, adeoque etiam usitatissimum est orificium intestini recti, quanquam interim inficias eundem non sit, quòd etiam certis in casibus retrò aures, ad tempora, ad scapulas, manus

§. XIII.

Quamvis verò plures, iique varii sint affectus, in quibus Hirudinum applicatio egregiè planè conducit, vix tamen in quodam majorem æquè ac securiorem effectum habebit, quàm in passionibus, tendentiis, & moliminibus hæmorrhoidalibus, affectibusque ab his dependentibus, Ex. gr. malo hypochondriaco, ischiatico &c. Legi desuper meretur doctissima Dissertatio Cl. STAHLII de sanguisugarum utilitate. Pariter lectu digna est TONERI observatio, quâ ischiaticum Hirudinibus applicatis Curatum sistit, ubi docet, quòd in affinis affectibus, eoquòd à neglecto, aut minùs succedente negotio hæmorrhoidali plerumque dependeant, ipsissima hæc evacuatio usum habeat maximum.

CAPUT V.
DE
SCARIFICATIONE.

§. I.

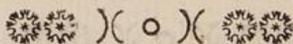
Superest tandem, ut in quodam velut compendio aliqua adhuc memorem de Scarificatione, ultimâ illâ ac minimâ sanguinem abundantem evacuandi Methodo.

Per Scarificationem educitur sanguis è corporis superficie, quod fit, dum Chirurgus vel Balneator per instrumentum appropriatum plura vulnuscula cuti simul infligit, & deinde per cucurbitulas flammæ priùs admotas sanguinem extrahit.

Igitur Scarificatio est eductio sanguinis tantùm è corporis superficie per vulnuscula cuti inflicta.

Quisquis in Arte Anatomicâ versatus facilè intelligit, quare vulnuscula hæc ipsam cutim penetrare, ibidémque in venis sanguiferis per hanc copiosissimè dispersis, inque gyros & anfractus abeuntibus solutionem cohæsionis facere debeant, cæteroquin enim sanguis strictè talis effluere nequaquam posset, id quod ab experimentis Ruyschianis nemini non fatis constat.

Profectò! quanquam laudatissimus Hic Auctor (Cui reverà orbis Medicus plurimâ in acceptis referre debet) in injectionibus suis aliàs ferè semper felicissimus fuerit, illud tamen per injectiones suas utût subtilissimas impetrare non valuit, ut in epidermide vasorum sanguiferorum præsentiam detegeret, demonstrarétque.

§. II.

Profundiores Scarificationes, quales Testibus BONTIO & PROSPERO ALPINO in Medicinâ Indorum, solennes, imò familiares fuère Ægyptiis & Indis, multum incommodi post se relinquunt, ulcuscula námque insequi solent molesta admodùm, quibus sicut conducunt linimenta & inunctiones proportionatæ in genere, ita in specie oleum ovorum modico Camphoræ permixtum laudem in his meretur non exiguam.

§. III.

Scarificationes sæpiùs fieri, administrarique solent, quàm venæsectiones, semper tamen observando, quòd instrumentum, quo Chirurgus vel Balneator pro hoc negotio utitur, debeat esse satis acutum, ac ita constitutum, ut nemo, qui contagioso aliquo morbo laborat, mox antea cum hoc scarificatus fuerit, quin priùs instrumentum sufficienter detersum sit & mundatum, quo factò securè denuò usurpari poterit.

§. IV.

Juvat verò factâ debito modo Scarificatione sanguinis affluxum, si immediatè ante Scarificationem pars scarificanda linteo lævi, vel manu non nimis asperâ diu & latè fricetur; ante omnia autem abesse debet omne frigus notabile, interim tamen neque etiam approbandus est æstus nimius, præsertim siccus, utpote quem oppletivus infarctus liberio rem sanguinis exitum præpediens plerumque insequitur.

§. V.

§. V.

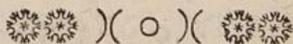
MOderamen in ipsâ flammæ applicatione ritè quoque ob-
 servetur, vehemens quippe flamma statim sub ipsius
 Scarificationis initium applicata in plethoricis corporibus fa-
 cile nimis impetuosè trahendo faciet infarctum prorsus op-
 pressorium, unde semper flammam primò quidem mode-
 ratiorem, deinde verò paulò fortiorem adhibere consultum
 erit.

§. VI.

IN illis subjectis, quæ non tantùm sanguinis abundantia,
 sed & ejusdem spissitudine simul laborant, cùm spissior
 hic sanguis per levia vulnuscula, qualia instrumentum illud
 scarificatorium facere solet, ad votum exitum non inveniat
 (nulla quippe inter exiguas tales aperturas, & inter liquorem
 extrahendum æquabilis in hoc casu est proportio) necessa-
 rium omninò erit, ut ante Scarificationem talia præmittan-
 tur, adhibeanturque, quæ spissiolem sanguinem diluere,
 resolvere & attenuare valent, quo peracto locus ille, quem
 nunc scarificare cogitamus, aliquamdiu blandè fricandus, &
 aspersâ aquâ moderatè calidâ fovendus erit, ut sanguinis jam
 fluidioris redditi uberior ad partem scarificandam affluxus
 invitetur.

§. VII.

EOdem ferè modo procedendum, atque iisdem etiam re-
 mediis subveniendum erit, quando in Scarificatione san-
 guis non processerit, sed ichor tantùm loturæ carniū simi-
 lis ex factis vulnusculis effluxerit, recommendando tamen
 simul ante Scarificationis instituendæ tempus motum corpo-
 ris paulò generosior.

§. VIII.

Quodsi Scarificationes dudum jam celebratæ fuerint, & sic in quandam velut consuetudinem abierint, nullo modo hæ simul & semel omittantur, vel enim recrudescunt symptomata priora, vel novis spasticis, aliisque pessimis moliminibus ansa suppeditabitur certissima.

§. IX.

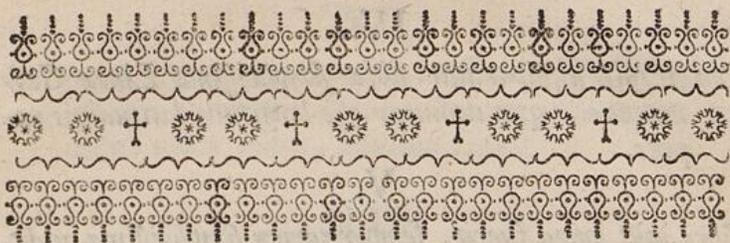
Rectum ac dextrum Scarificationis usum recommendant suadentque passim Practici in efflorescentiis faciei varioideis Gutta rosacea vulgò dictis, in Ophthalmiis sæpiùs recrudescentibus, in doloribus capitis tendentibus magis & gravantibus, quàm lancinantibus, in tinnitu aurium cum hebetudine auditûs, in parotidum inflammatoriarum recurso, in scapularum doloribus compressoriis, in pertinacibus affectibus Spasmodico-Rhevmaticis, in pleuritide spuria &c. &c.

Atque hæc sunt, quæ de Scarificatione breviter memoranda erant.

Alpha denique & Omega Dissertationis hujus meæ constituat serâ ac devota Gratia Divinæ imploratio, ut labor hic meus qualiscunque cedat ad majorem DEI Gloriam, proximique salutem, id quod ultimus Artis Medicæ scopus est, &

F I N I S.

SEMI-

SEMI-CENTURIA THEOREMATUM MEDICORUM.

I.

Corporis humani fabrica quemadmodum ex partibus firmis constat & fluidis, ita hæc ambæ corporis creati sunt principium constitutum.

II.

Inter partes firmas corpus humanum constituentes nihil simplicius concipi potest fibrâ simplicissimâ.

III.

Fibrâ simplicissimam passim vocant illam firmam corporis humani partem, quæ secundum longitudinem extensa latitudinis suæ partes habere videtur nullas.

IV.

Non ineptè equiparatur fibra simplicissima Lineæ Geometricæ, quæ definitur esse longitudo latitudinis express.

V.

Fibra uti longâ fuerit, semper tamen simplicissima audit, modò nullam habeat latitudinem.

VI.

Constat nimirum fibra simplicissima ex partibus minoribus juxta longitudinem sibi mutuo appositis.

VII.

Partes istæ fibram simplicissimam constituentes, ubi non amplius & ulterius sunt divisibiles, fibræ elementa audiunt.

VIII.

Elementum autem dicitur minima pars rei illius, cujus est Elementum.

IX.

Fibra ultima est corpus merè terrestre, id est, tale, quod nec in aquâ solvitur, nec ad ignem fluit, sed fixum perstat.

X.

Cohæsió elementorum fibram constituentium jam adaugeri, jam imminui potest ac debet.

XI. Cer-

XI.

Certus interim ac determinatus in fibris nostris cohaesionis gradus requiritur, qui, ubi aut justò major, aut debitò minor fuerit, morbum faciet.

XII.

Vasa corporis nostri quò sunt firmiora, consequenter plus agunt, ed citior & melior fit subactio ingestorum in naturam nostram.

XIII.

Necessum tamen est, ut vasa nostra non sint nimis rigida, sed cedere queant impulsis liquidis.

XIV.

Duo sunt præcipua media, quibus conspirantibus crudum ingestum in substantiam nostram convertitur, nimirum primò admixtio in notabili copiâ humorum jamjam coëtorum ad paucillam quantitatem Chyli crudi, & secundò actio solidorum in contenta fluida.

XV.

Debilitata solida si non possint propellere distendentia fluida, fit stagnatio.

XVI.

XVI.

*Otium nimium corpus humectando illud debile reddit, dum
econtra labor proportionatus, cæteris paribus,
illud robustum efficit.*

XVII.

*Pariter vapor aquæ tepidæ ad tempus notabile continua-
tus fibras multum debilitat.*

XVIII.

*Pro nutriendis infantibus optimum est lac humanum, ut-
pote naturæ nostræ magis analogum.*

XIX.

*Lac humanum, ut bonæ sit notæ & qualitatis, debet esse
lac fœminæ sanæ, quæ salubri motu corpus exercens
viçtu laudabili vivitur, integròque ætatis flore vi-
get.*

XX.

*Pro tenellis infantibus proficuum est, ut lac immediatè su-
gant ex mammis, eoquòd lac hoc modo suctum omni-
bus suis particulis subtilissimis maximè nutritivis
dives sit.*

XXI.

XXI.

Defectum lactis humani aliquatenus supplet primò lac asininum, deinde caprillum, ac tandem vaccinum.

XXII.

Ut ex Chylo fiat liquidum humanum, requiritur pulmonis præcipuè, & reliquorum viscerum ac vasorum viva actio.

XXIII.

Fibrarum elasticitas in eo consistit, quòd hæc extendi quidem queant, sed tamen ablata vi extendente ad priorem capacitatem redeant.

XXIV.

Si fibra à quâcunque causâ nimis debilitata fuerit, id est, si fibræ partes se invicem minùs valido nixu trahant, necessariò minuitur ejus elasticitas.

XXV.

Quæ nudo oculo sese præsentat fibra muscularis, microscopio, vel oculo armato lustrata fibrarum minimarum fasciculum exhibet, manifesto documento, non tantùm vasa majora, partèsque singulas corporis nostri ex infinitè parvis similibus componi, sed & musculum quemvis in specie ex minoribus pluribus constare.

XXVI.

*Talis partium majorum ex pluribus similibus compositio
ad flexilitatem omninò necessaria est.*

XXVII.

*Qui abutuntur potibus tepidis aquosis, fibras accipiunt
debiles & flaccidas.*

XXVIII.

*Ut muscoli debitam flexilitatem, quæ ad motûs exercitium
facile & constans requiritur, habeant, retineant-
que, vaginis oleosis undique vestiuntur.*

XXIX.

*Pariter ne rigescant ligamenta, attenuatum medullare
oleum illis affundi debet.*

XXX.

*Oleum hoc in decrepitâ senectute deficiens, causa est fibra-
rum rigiditatis.*

XXXI.

XXXI.

*Indicata ex cognitâ morbi indole, & probè perspectis cau-
sis Practico perito mox dispalescunt.*

XXXII.

*Corpore mutato mentem in suis cogitationibus verè muta-
ri, ex eo solo convincimur, quòd exemplum non
unum prodest, in hominibus hucusque doctissimis, si
nunc organa sensoria in his vitiata sint, imaginatio-
nem depravari, memoriâque imminui.*

XXXIII.

*Morbi in sanitatem mutatio, quam Ars Medica facit,
fit per Diætam, Medicamenta, & Chirurgiam.*

XXXIV.

*Therapeutæ plurimi interest, Pharmacorum indolem &
attributa probè nôsse.*

XXXV.

*In prudente Medicamentorum ordinatione & directione
plurimum hæret difficultatis.*

XXXVI.

*Quaecunque corpori vivo ingeruntur, vel eidem applican-
tur, illud mutant, vel ab eo vicissim mutantur.*

XXXVII.

*Qui fibras habent debiliores, his notabile auxilium fit, si
panem bis coctum vinis rubris madidum sæpius usur-
pent, motumque corporis præportionatum conjungant.*

XXXVIII.

*Si quis Medicus Practicus corpora debilia reficere cogi-
tet, caveat, ne cibi nimiam copiam simul & semel in-
gerantur.*

XXXIX.

*Solidorum in fluida actio & reactio multum instauratur
per frictionses.*

XL.

*Frictionses jejuno homini per totum abdomen pannis aspe-
ris factæ viscerum chyloperorum inertiam quodam-
modo corrigunt.*

XL I.

Valent frictiones fortiores diu continuatæ febrem excitare.

XL II.

Tenellis infantibus moderata in cunis agitatio insigni est emolumento.

XL III.

Quando in languidis vires redire incipiunt, tunc expedit quidem corpus motu musculari firmiter reddere, sed tamen incipiendum erit à lenissima ambulatione, & demum sensim pergendum ad majora corporis exercitia.

XL IV.

Inter corporis exercitia præprimis prosunt ea, quæ, dum corpus movent, mentem simul delectant.

XL V.

Quidquid fibrarum distractionem præpedit, causam fibrarum debilitandarum tollit.

XLVI.

Fasciæ parti à sero copiosiore nimium debilitatæ ac distentæ ritè applicatæ suppleant aliquo modo id, quod deficiens fibrarum nimis distentarum robur facere non valet, id est, nimiam vasorum dilatationem præpediunt.

XLVII.

Sic, quando in Ascite per famosam illam operationem Chirurgicam, quæ Paracenthesis abdominis audit, aquosa colluvies educata fuit, oportet, ut circumductis debite fasciis pendulum abdomen comprimatur, ac constringatur, cæteroquin namque, dum necessariâ hâc constrictione malè neglectâ residuæ serositates in partes abdominis nimis laxas ac pendulas fortiter irruunt, metus est, ne morbus prior hydropicus citius recrudescat.

XLVIII.

Debilitas ergò nimia fibrarum non tantum per debitum rerum non naturalium ac medicamentorum usum, sed & per Chirurgica remedia, in specie per fasciarum prudentem circumductionem, cæteris paribus, adjuvari potest.

XLIX.

Quodsi fibrarum elementa debili nimis cohesione unita morbum fecerint, requirentur talia remedia, quæ corpori applicata facient, ut fortior fiat illa cohesio.

L.

In curâ pedis fracti nunc ritè deligati necessum est, ut Chirurgus factâ reunionem subinde articulos hujus partis leviter flectat, cæteroquin patiens post curam habebit articulationes illas immobiles, cum ligamenta nullo articuli motu per notabilem temporis moram distracta rigida fiant, & velut indurescant.

O. A. M. D. G. & B. V. M. H.

XLIX

Quod si quis aliquid in hunc modum scribit
et non sit verum, etiam si sit in
scriptura, non est verum.

L

Et si quis aliquid in hunc modum scribit
et non sit verum, etiam si sit in
scriptura, non est verum.

D.A.M.D.G. & R.V.M.II.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
